

Стенографски дневник

НА

31. заседание

Вторник, 26 февруари 1946 г.

(Открито в 16 ч. 50 м.)

Председателствувал подпредседателят Георги Трайков

Секретари: Костадин Трендафилов и Стефан Стефанов

СЪДЪРЖАНИЕ:

Съобщения:	Стр.	По дневния ред:	Стр.
Отпуски	289	Доклад на бюджетарната комисия по бюджетопроекта за разходите на Министерството на народното просвещение за 1946 бюджетна година (Разискване)	289
Питания	289	Говорили: Д-р Кирил Драмалиев	289
Законопроекти	289	Стефан Каракостов	292
		Дневен ред за следващото заседание	297

Председателствувал Георги Трайков: (Звъни) Присъствуват нужното число народни представители. Откривам заседанието.

(От заседанието отсъствуват следните народни представители: Александър Ботев, Александър Тасев, Анастас Циганчев, Андрей Пенев, Асен Драгнев, Борис Костов, Борис Чобанов, Васил Чобанов, Владимир Томов, д-р Вяра Златарева, Ганчо Златинов, Георги Михайлов, д-р Георги Славчев, Георги Тодоров, Гьоко Габровски, Давид Иерохам, Димитър Върбанов, Димитър Димов, Димитър Попов, Динко Тодоров, Екатерина Аврамова, Жеко Жеков, Желю Желев, Желязко Стефанов, Иван Кирев, Иван Никол, Иван Николов, Иван Стоянов, Коста Крачанова, Лалю Василев, Марин Маринов, Марин Шиваров, Никола Джанков, Пело Иванов, Пенчо Рафаилов, д-р Петър Пачев, Раденко Видински, Райко Дамянов, Стефан Иванов, Стефан Григоров, Стефан Габровски, Стою Иванов, Стоян Сюлемезов, Стоянка Иванова, Тодор Тодоров, Филип Филипов, Хайрула Османов, Хюсеин Имамов, Цоло Каменов и Янко Стамболов)

Председателството е разрешило отпущ на следните г-да народни представители: Александър Тасев — 2 дена, Асен Христов Николов — 6 дни; Анастас Циганчев — 3 дни, Борис Ангелов — 6 дни, Борис Чобанов — 6 дни, Георги Пеев — 4 дни, Гого Бойдев Гогов — 6 дни, Димитър Панайотов — 7 дни, Дончо Дончев — 9 дни, Жеко Кръстев — 5 дни, Желязко Стефанов — 4 дни, Желю Г. Желев — 2 дена, Желязко Стефанов — 2 дена, Иван Димитров Станков — 2 дена, Иван Патолов — 4 дни, Илия Джагаров — 2 дена, Йордан Стефанов Маргенов — 3 дни, Кръстю Стойчев — 4 дни, Никола Джанков — 10 дни, Стефан Габровски — 2 дена, Тодор Гайдарски — 3 дни, Тодор Панайотов — 1 ден, Филип Филипов — 4 дни, Хайрула Мюмюнов — 1 ден, Христо Малинов — 3 дни, Янко Стамболов — 4 дни, Георги Михайлов Добрев — 15 дни, Иван Киров Янков — 4 дни, Коста Крачанов — 2 дена, Стоянка Ангчева — 4 дни.

Постъпило е питане от народния представител Никола Марчев до г-на министра на народното просвещение относно отнемане привилегията на децата на явков от пострадалите от войните за освобождаване от училищна такса.

Постъпило е питане от същия народен представител до г-на министра на вътрешните работи относно отнемане привилегията на някои от пострадалите от войните да пътуват безплатно по софийските трамваи.

Постъпили са следните законопроекти:

От Министерството на вътрешните работи — законопроект за противопожарната защита, и

от Министерството на финансите — законопроект за разрешаване да се изразходват през 1946 бюджетна година свободните остатъци по някои извънредни бюджетни кредити от минали години за изменение и допълнение на някои от законите за тия кредити и за разрешаване на нови такива.

Пристъпваме към първа точка от дневния ред:

Доклад на бюджетарната комисия по бюджетопроекта за разходите на Министерството на народното просвещение за 1946 г.

Има думата г-н докладчикът.

Докладчик Драгомир Влъчков (зв): (Чете)

„БЮДЖЕТ

за разходите на Министерството на народното просвещение за 1946 бюджетна година“.

Председателствувал Георги Трайков: Има думата народният представител г-н д-р Кирил Драмалиев.

Д-р Кирил Драмалиев (к): (От трибуната) Г-жи и г-да народни представители! На 9 септември отечественофронтовската власт заваря не само едно ограбено и разрушено стопанство, но също така и една разнебитена и отклонена от пътя на прогреса, демокрацията и науката народна просвета. Една трета от училищните сгради негодна, недостатъчен и похабен инвентар, бедствуваш учителски персонал, системно ограничение достъпа на широките народни маси до училището и особено до средното и висшето образование — такива бяха прижите на фашистката власт за просветата на народа. Първата просветна реформа на Александър Цанков бе да закрие стотиците прогимназии и непълни гимназии, които Земеделският съюз бе открил в по-големите села и паланки. Втората фашистката реформа бяха тежките приемни изпити, третата — високите такси и т. н. Най-голямата пречка обаче за получаване даже на елементарно образование бе мизерията, в която фашизмът хвърли ограбваните от него трудещи се маси от градове и села. Фашистският режим означава пълен регрес на нашето учебно дело по всички линии.

Според училищната статистика за последните десет години до 9 септември, от кръгло 960.000 подлежащи на обучение деца ежегодно 65.000 не пристъпваха прага на училището. Според последното наше преброяване броят на неграмотните у нас е 31.4%. В същност тази цифра е значително по-висока, защото завършилите само първо и второ отделение в по-голямата си част умеят само да се подписват. Повече от половината деца не достигат до III програмна клас, макар че според конституцията основното образование е задължително. През 1939/1940 г. само 12.4% от учащите са посещавали средни общообразователни, специални и професионални училища и само 1% висши училища. Процентът на по-добрите средно и висше образование е още по-малък.

Ограничение на просветата бе едната от основните линии на фашистката просветна политика. Другата линия бе фашизиране и затъпяване на младежта чрез съдържанието на учебния материал и методите на обучението. Фашисткото училище бе инструмент за възпитание на младежта във фашистки и великобългарски дух. То насаждаше в съзнанието на младежта ненаучни и противонародни теории: за висши раси, за монголския произход на българите, за фюрерски и авторитарен принцип, за предопределението на съдбата, китлерова Германия да бъде господар на света, а фашистка България — хегемон на Балканите. Фашисткото училище възпитаваше хора безволеви, годни само да изпълняват заповеди, слепи оръдия на привилегировани обществени групи. Фашисткото училище осакатяваше умствено и идейно младежта, следвайки хитлеристкия принцип: недей мисли, фюрерът мисли за тебе. Фашисткото училище нанесе тежки поражения върху съзнанието на значителна част от нашата интелигенция.

Една от важните задачи на отечественофронтовската просветна власт, на цялата отечественофронтовска общественост е да преискуи корените на това гибелно за страната ни идеологично нашествие. Прочистването на просветното ведомство от най-ярките провокатори на фашистката просвета бе първата значителна стъпка

ка в тази насока. От много по-голямо значение е провежданата идеологична и педагогическа подготовка на учителството чрез конференции и курсове.

От най-голямо значение обаче е извършеното преустройство на нашата образователна система от Висшия учебен съвет. Училищната реформа на Отечествения фронт се налагаше не само от обществено-политически и педагогически съображения, а също така и от стопанските нужди на страната. Осъществяването на отечественофронтовската стопанска програма е в пряка зависимост от създаването на достатъчни и добре подготвени технически и стопански кадри, инженери, техници, трактористи, агрономи, ветеринари, кооперативни дейатели, учители, лекари и др. При това се касае, разбира се, не само за количеството, но и за качеството, а то може да бъде резултат само на една научно организирана образователна система. Едно училище, пълнещо детските и младежки глави с неуживан за нашата епоха знания, изопачени факти и ненаучни реакционни теории; една образователна система, която не приучавае младежта да мисли, не й дава научен мироглед, а й внушаваше слепя вяра в антиобществено разбиране на живота, такава училищна система естествено не беше и не може да бъде в състояние да създаде мислещи, съзнателни, прогресивни граждани, притежаващи солидни знания и сръчност, волеви, предприемчиви, които да бъдат добре подготвени строители на една действително народна творческа държава, каквато е отечественофронтовска България.

Тая система бе основно обновена и преустроена чрез решенията на Висшия учебен съвет. Висшият учебен съвет извърши значителен ненужен баласт от учебния материал, даде известен превес на природознателните и математични науки, които стоят в основата на съвременната индустрия и техника, постави на научни основи не само съдържанието, но и методите на обучението, направи възможно съкращението на гимназиалния курс с една година, увеличи пределната възраст за посещаване на основното училище с една година и пр. Решенията на Висшия учебен съвет засегнаха всички степени и клонове на нашата образователна система — от детските училища до висшето образование включително.

Висшият учебен съвет особено подчерта нуждата от засилване сектора на професионалното образование и неговото правилно организиране, за да могат да се създадат необходимите технически кадри за нашето разрастващо се стопанство.

Трябва да се обясни на нашето гражданство, че в разлика от миналото, когато завършилите професионални училища не намираха пласмент, в бъдеще, във връзка с приложението на отечественофронтовската стопанска политика, се разкриват широки перспективи тъкмо за ония, които ще постъпват в низши и средни технически и други професионални училища.

Делото на Висшия учебен съвет ще бъде разбрано и оценено по достойнство по-късно. Такава е съдбата на училищните реформи, че въздействието им се чувства само след тяхното продължително и цялостно приложение. От друга страна, тук в училищната област новото се облъсква със старото, с традицията, с инертността, с необикновените трудности на преходното време може би още по-силно, отколкото в стопанската област. Това са тежките материални условия, завещани от фашисткия режим, тежкото материално положение на учители и на голяма част от учащите се, липсата на преподавателски персонал, идеологичната и педагогичната неподготвеност на голяма част от учителите по отношение новото съдържание и новите задачи на училището, саботажът от страна на реакционните учители и учащи се, липсата на учебници и пр.

Всичко това са сериозни трудности, които внасят значително разстройство в учебното дело, поставят на тежко изпитание училищната дисциплина и дават храна за злораството на опозицията, чиято единствената надежда са временните трудности, които изживява отечественофронтовска България, както ги изживяват и другите засегнати от войната страни. Но всичко това, за нейно исцеление, ще бъде преодоляно, и българската просвета, в неразривно сътрудничество с българското стопанство, ще отбелязва все по-големи постижения по пътя на стопанския и културен възход на нашия народ.

Задача на идните сесии на Висшия учебен съвет ще бъде, въз основа на училищния опит, да коригира, да допълнят, да усъвършенствуват сложното вече на нови редни отечественофронтовско училище. Задача на настоящата сесия на Народното събрание е да узакони някои още незаконоени решения на Висшия учебен съвет, които са от особено значение за правилното развитие на нашето учебно дело. Такова е решението за създаване при Министерския съвет на Централен учебен комитет от специалисти и общественици, който да се грижи за правилното разрешение на въпросите, засягащи учебното дело в неговата цялост, за плановете разпределение на мрежата от училища според нуждите и възможностите, за координиране на организацията, програмата и органическата връзка на различните степени и клонове на образователната система и пр. Нуждата от такъв унифициращ учебното дело институт става особено наложителна поради усиленото разрастване на учебните заведения от всички видове, както и във връзка с приложението в училищния живот на обновената образователна система.

Другото важно решение на Висшия учебен съвет, чието узаконяване е крайно належащо, засяга висшето образование и Академията на науките. Висшият учебен съвет констатира редица основни недъзи на нашето висше образование и на Академията на науките, които се свеждат главно към едно: откъснатост на нашата наука от живота, поради което обстоятелство нейната ра-

бота в много отношения стои далеч от задачите на времето и нуждите на страната. В сегашната своя организация, програма, методи на работа, нито Университетът, нито Академията на науките могат да обслужат в що годе задоволителна степен стопанските и културни задачи на отечественофронтовската стопанска програма. Те се нуждаят от едно твърде дълбоко преустройство, а то естествено не може да бъде извършено само от университетските преподаватели, голямата част от които все още не са се отърсили напълно от реакционните схващания и остарелите методи, практикувани през фашисткия режим. Задачата е много сложна и отговорна, нейното правилно разрешение не е само в обсега и компетентността на професорите. Тя има своето дълбоко политическо, стопанско и културно значение.

И затова съвършено правилно е решението на Висшия учебен съвет, че преустройството на Университета трябва да се извърши от една особена временна комисия, съставена както от представителите на висшите училища, на Министерството на просветата, на някои културно-просветни организации, така и от представители на отечественофронтовските партии. Ето с един такъв законопроект Камарата ще трябва да бъде сезирана в близки дни, за да не се бави повече крайно наложителната обнова на нашия Университет и на Академията на науките. Но, разбира се, и преустройството на висшето образование, и това на цялото наше учебно дело е свързано с огромни разходи, които могат да бъдат отделени само в рамките на повече бюджетни упражнения.

Ние има да се произнесем днес върху представения от бюджетарната комисия бюджетпроект за просветата. И ние трябва с радост да констатираме, че въпреки необикновените трудности, които изживява държавата, г-н министърът на финансите и бюджетарната комисия са намерили средства за задоволяване най-крещящите нужди на нашата народна просвета, за тая просвета, която така упорито и съзнателно бе ограничавана от фашистките власти.

Новият просветен бюджет, който е бюджет на първата мирно-временна година, отбелязва едно увеличение спрямо миналогодишния, от 2.064.100.000 лв. на 3.565.000.000 лв. Към това увеличение трябва да се прибавят още 40.000.000 лв., които се дават за нашето народно студентство, но чрез „Ведома“, чрез Министерството на финансите. Това увеличение, уважаеми народни представители, означава увеличение от 61% спрямо последния просветен бюджет на фашисткото правителство от 1944 г. В същност то е повече, тъй като тогава бюджетът обхващаше училищата от Тракия и Македония. С даденото увеличение се задоволяват редица крещящи нужди на учебното ни дело. Не се отдели обаче средства за подобрене тежкото материално положение на българското учителство. Това ще стане с новите щатни таблици за държавните служители, които нека се надяваме, че в недалечно бъдеще ще бъдат готови.

Но, г-да народни представители, аз все пак смятам за необходимо да ви занимам, макар и накъсо, с тежките условия, при които днес е заставен да работи българският учител. Това се налага от обстоятелството, че учителският въпрос — липса на учители — се явява днес най-болният въпрос на нашето училище. Ако ние не решим въпроса за набавянето необходимия брой учители — персоналният въпрос — то училищната реформа мъчно може да бъде приложена.

Учителската професия се обезлюдява. Всичко, което може, бяга и търси своето поприще другаде. При опромия наплав към Университета след 9 септември, учителските факултети са най-малко желаните. Там се записват главно, за да си запазят мястото и при първа възможност да се прехвърлят в друг факултет. Така например през 1944/1945 г. записали са математика 295, завършили само 34; записали химия 254, завършили само 22; записали физика 108, завършили само 11; записали естествена история 172, завършили само 16 и т. н.

Ние не можем да намерим достатъчно кандидати за нашите учителски институти, които готвят учители за детските и първоначални училища и за прогимназиите. В настоящия момент над 1.600 учителски места са незаети. В същност тая цифра далеч не отбелязва действителния недостиг от учители. Това положение ние го имаме след като сме претоварили учителя с часове, параделките с ученици и при широко практикуваната система на слезните отделения, при която система учителят едновременно обучава по две, три и четири отделения. Това положение ние имаме, след като в гимназиите се допуснаха за учители и стажанти и студенти, и пенсионери, и даже младежи със средно образование. Днес към 25% от персонала в основните училища и 60% в гимназиите е неквалифициран. Всичко това, разбира се, се отразява най-пагубно върху качеството на училищната работа, върху подготовката на бъдещите строители на отечественофронтовска България, върху авторитета на преподавателския персонал, а оттука и върху училищната дисциплина и възпитание на младежта.

Върху тия факти, г-да народни представители, смятам, че ние ще трябва да се позамислим. Младежта — това е бъдещето на България. Ние не можем да оставим тая младеж без учители, и то без добре подготвени учители, без да засегнем първостепенните интереси на страната. Ние трябва да намерим начин да задържим добрите учители в училищата и да привлечем нови способни учителски кадри, които да се отдадат всеотдайно на високото учителско поприще. Основната причина за бягството от учителската професия, това са тежките материални и трудови условия, при които от дълги години, още от първата световна война насам, е заставен да работи българският учител.

Картината на това тежко положение ни се рисува в многобройни писма, изложения от учители, учителски дружества и конференции. Смятам обаче за достатъчно да ви приведа само няколко извадки от писмото на Балчишкия училищен инспектор

предадено ми преди няколко дни от преславския народен представител Инспекторът дава цитати от учителски писма и дотути разговори.

Учител от с. Х., напуснал професията си, намира друга служба и с облекчение отбелязва: „Спасих се най-после!“ Друг учител се оженил за богато момиче, записва се студент, за да си извоюва свободна професия, и пише на колегата си: „Най-после скъсах с мизерията; кал ми е за теб.“

Третия пише: „Учителствувам, защото не ме приеха в университета. Как искам да завърша за доктор, инженер, зъболекар или архитект, но няма що, ще се трае и тази година.“

Четвърти пише: „Майка ми и баща ми учителствуват, зная какъв живот живеят, сега и аз да се наказвам; на тях им стига, нека поне син им се отърве от това мизерно тегло.“

Чифликчията закача търговеца: „Какво си се свил като даскал!“

„Как да те взема на квартира, бе даскале, как! Зная каква заплата получаваш, не можеш ми плати това, което трябва.“

„Имаме си едно дете, ще давам мило и драго да се изучи, но за учител — не, за нищо на света, даже и безплатно да го учат.“

В обиколката си — казва инспекторът — заварвам учители при следните условия на живот: (Чете) „В с. А. учителствуват двама младежи току-що завършили гимназия, още с ученически пинели на гърба си. Живеят в учителската канцелария, в най-бедна обстановка — маса, печка, един стол и нар за спане, застлан с износена черга. Вечерта им носи селянка вечеря: брашнена каша в кана, две лъжици и сухо коматче хляб.“

В с. Б. заварвам учителя в училището и ми се оплаква: „Чудя се какво да правя; да си ходя — какво ще правя у дома, бедни сме, а тук вече как да карам! От десетина дни спя върху черната дъска, поставена на чиновете, няма квартира, храна, когато ми донесат — нахранвам се, когато не — гладувам. Никой не продава нищо, никой не ме прибира, вече на всеки дом хлопак и молих. Какво да правя!“

Ето малко сведения и за условията, при които работят учителите в Добруджа: (Чете) „Училището също е в печално положение в повечето села. За училище е приспособена някоя къща с малки прозорци, низък таван. Същата, ако се искаше за отваряне на кръчма, не би се одобрила. Другите са с по една класна стая, в която учат две слети отделения — едните сутрин, а другите след обед. През зимните къси дни обикновено явяване е от 11 ч. до към 11 ч. да възнат малки дечица под стрехите, за да излезе батко им, та те да влязат в неовъздушената класна стая. Рядко са училищни сгради, които задоволяват нуждите и са хигиенични. Гледам, мисля, па се питам: каква е ползата за духовното и телесно развитие на децата? Ако има начин да премерим, то вредата някъде би надвишила чувствително, та в резултат ще имаме младеж научил се да чете, смята и пише, а болен от плеврит, туберкулоза, намаление на зрението, ревматизъм и т. н.“

„Зная — пише инспекторът — че отечественофронтиската власт честно пое съдбините на своя народ, който с кървави борби извоюва и си даде волята, усиленето и своите надежди. В случая чрез мен говорят всички учители, многото школници и техните бащи и майки, цялата Балчишка околия, и настойчиво моли: нека отечественофронтиската власт издигне учебното дело на подобаваща висота, та с право да заяви на преоблечените фашисти, които спекулират с наболялата душа на народа; ето що е народната власт, ето кой мисли, работи и гради светлото бъдеще на отечеството.“

Към тия бележки на околийския инспектор малко би могло да се прибави. Картичката е такава не само в Балчишка околия и Добруджа. Не по друга е тя и в Лудогорието, Родопите, Горноджумайско и Цариградско, а по същество не е твърде различна и в другите краища на страната. Учителството изнемогава. То живее в своето болшинство на село при мизерни жилищни условия; не си дояжда, защото е заставено да си набавя продукти на нормирани цени със своята нищожна заплата; не му отпускат нарядни продукти, защото го числят към производителното население; не му доставяха даже плата, за който бе предплатило преди 3 години. Това е неизбежният резултат на една грабителска политика, последиствие от управлението на една противонародна власт, която от всичко друго най-малко е мислила за действителната просвета, културата и здравето на народа. Да се справи с това тежко фашистско наследство в областта и на просветата е една от големите задачи на отечественофронтиската власт. Това, както казахме, може да бъде резултат само на един по-продължителен спонтанен период.

Все пак ние смятаме, държейки сметка за крайно тежкото положение на учителството, за липсата на учители, че за учителството трябва да се мапави нещо още до гласуването на новите щатни таблици. Така например би могло с решение на Министерския съвет да се определи наряд за отпускане плат и обувки на учителите, както това се направи за други категории държавни служители; да се нареди от Министерството на търговията, учителите на село да получават нарядни продукти, както останалото непроизводително население в страната; по нареджидане на г-на министра на вътрешните работи общините да нормират наемите на учителските жилища в селата или да поемат част от наема; общините да отпочнат строеж на жилища за учителите, както това е направено в някои съседни страни много години преди първата световна война.

Необходимо е също при първа възможност да се даде известно добавъчно възнаграждение на учителите в Добруджа и другите покрайнини, където липсата на учители е особено остра. Най-сетне, трябва да се удовлетвори искането на всички държавни

служители, повдигнато след 9 септември, за даване известно обезщетение и уреждане загубените пенсионни години на ония от тях, които поради участието им в антифашистката борба биваха уволнявани, хвърляни в затвора, концлагерите или са участвували в партизанското движение. На всички тях да им се признаят известен брой години за пенсия срещу допълнително заплащане на пенсионните вноски.

Чрез осъществяване на всички тия мероприятия положението на учителската професия ще бъде значително подоброено и тя постепенно ще стане привлекателна за младежта. Привлеченото материално положение, в което учителството бе поставено от дълги години, намери отражение в пренебрежителното отношение към учителската професия в широки обществени среди. Някога почетното до освобождението звание „даскал“ днес е станало прозвище на незначителен и пренебрежен. Безспорно авторитетът на професията е силно опаднал. На такова пакостно отношение към учителската професия трябва да се тури край.

Българското учителство има своите огромни заслуги до освобождението. То устоя на преследванията и атаките на реакционните български правителства. Срещу него бе насочен най-силно огънят на фашисткия терор. Един след друг следваха все по-жестоките закони за преследване на учителите антифашисти. С една заповед на времето си Цанков уволни 2.700 прогресивни учители. Част от учителството безспорно се огъна, някои се фашизираха, но болшинството български учители останаха враждебни на фашистката просветна политика и в значителна степен на това обстоятелство се дължи, че на фашистките управници не се удаде да фашизират българската младеж в желаните от тях размери.

Ние имаме задачата и дълга да помогнем на повлияните от пакостната фашистка обработка учители да залечат в себе си последните следи от фашистката и великобългарска идеология, да станат прогресивни отечественофронтиски възпитатели на младежта. Значителна част от учителството обаче взе участие в борбата срещу фашистката реакция и даде многобройни скъпи жертви. На паметната плоча на загиналите от фашисткия терор учители ще блестят имената на Ламби Кандев, Вълчо Иванов, на семейството Яна и Никола Лъскови, Стоян Едрев, Христо Кърпачев, Христо Чуниски и плеада други борци срещу фашизма.

Хиляди учители влякоха през затворите, концлагерите, участваха в партизанските отряди. Покойният наш голям учен и антифашист професор Златаров имаше куража на учителския конгрес през 1936 г. при бурните одобрения на делегатите и гостите да назове българския учител „Окования Прометей“.

Днес българският учител е свободен от фашистките вериги. Той се нуждае само от малка морална и материална подкрепа, за да получи полет, за да прояви скритите у него промисловски сили. Нека погледнем най-после на учителя с очите на създателя на Отечественния фронт, другаря Георги Димитров, който в писмото си до Висшия учебен съвет писа: „Учител — това е много почетно, благородно звание. Разбира се, то твърде много задължава неговите носители.“ Бих добавил: задължава също и Отечественния фронт. Нека отдадем нужното внимание на българския учител.

Но, драги народни представители, трябва да признаем: в новия бюджет има вече ясни доказателства на внимание към учителя и училището. Увеличени са значително редица кредити, които при фашистките бюджети са били в нищожни размери или въобще не са съществували. Така например по § 29 се предвиждат 30 милиона лева, когато по същия параграф през последната фашистка година са били дадени само 1.195.000 лв. С увеличението на този кредит за пръв път учителите ще бъдат отчасти подпомогнати в своите разходи при участието си в задължителните педагогически конференции.

По § 26 се отпускат 40 милиона лева, а през последната фашистка година са дадени само 2.209.000 лв. От този кредит ще бъдат създадени значителен брой стипендии за студенти, от които 2/3 за готовещи се за учителска професия в Университета, академичните или учителските институти. Стипендиите ще бъдат отпускани, въз основа на специален правилник, на способни младежи антифашисти, при задължението, че ще учителствуват определен брой години. По такъв начин държавата ще може да подсури училищата с нови учителски кадри. Трябва да се изтъкне, че ако по отношение на фашистката власт този значителен кредит за стипендии е нещо ново, то в сравнение с другите демократични страни той е нищожен. Така в Югославия 30% от студентите получават стипендии, в Чехославия — 15%, в Румъния до 60% от студентите са подпомогнати от държавата. Разбира се, тази щедрa подкрепа на югославияската държава се обяснява главно с обстоятелството, че югославияската интелигенция даде колосални жертви, че нуждата от интелегентски кадри там е много по-остра. Особено голяма е обаче помощта, която Съветският съюз оказва на университетската младеж по най-различни начини: чрез общежития, чрез храна и стипендии. До войната по-голямата част от съветските студенти получаваха стипендии. У нас по отношение общия брой на студентите числото на стипендиите ще бъде около 3%. На всеки случай това е едно добро начало, което прави чест на отечественофронтиската власт.

Бюджетарната комисия реши също да се отдели кредит от 50 милиона лева за вещевени разходи на гимназиите. При фашисткия режим тия разходи са падали изключително — или с изключение само на гимназиите в областните градове — върху плещите на общините. Отпуснатият кредит ще даде възможност на гимназиите да обновят своя похабен инвентар. Тук трябва обаче да добавя, че този кредит не се отнася до новооткритите гимназии, които са поели изричното задължение да се самоиздържат. Бюджетарната комисия смята, че общините трябва да удържат поетото си

задължение, толкова повече, че държавата се намира в невъзможност при днешното финансово положение да поеме върху си изцяло издръжката на гимназиите.

С кредита от 50 милиона по глава XV се дава възможност да се пристъпи към осъществяването на редица решения на Висшия учебен съвет, а именно да се отпочне постепенно разтоварване на паралелките с прекалено висок брой ученици, да се пристъпи към известно намаление непоносимия брой седмични часове на учителите, да се подпомогнат вечерните гимназии, както и да се назначат за учители в прогимназиите до руски език няколко стотин младежи, завършили двата курса по руски език в София.

Отпуска се помощ на общоученическите организации ЕМОС и „Септемврийче“ всичко 10 милиона лева. Отпуска се по § 39 за трапезарии и учебни помагала 5 милиона лева, докато през последната фашистка година по този параграф са били дадени словом 266.341 лв. Броят на учителките в детските градини от 418 през миналата година се увеличи на 700. До 9 септември е имало само 286 детски градини, всички издръжани от общините. Детските домове нарастват от 86 на 156. Последните и днес се издръжат главно от общините, Помощната и други организации, а също така се подпомагат и от Министерството на социалната политика.

Смятам за необходимо да обърна вниманието на г-да народните представители, че по някакво недоглеждане назначаването и педагогическото ръководство на учителките от детските домове е предоставено на Министерството на социалната политика. Трябва да се разбере: едно е да се строят и обзавеждат детски домове — това е социална дейност, друго е да се възпитават деца — това е педагогическа и много трудна педагогическа задача.

Възпитателната дейност в детските домове се провежда крайно лошо. Деца от 3-7 годишна възраст по 60 до 80 в клас се повдигат на една учителка в продължение на 12 часа дневно. Детският дом в Перник има 120 деца — нещо недопустимо от никаква гледна точка. Министерството на социалната политика назначава учителки неподготвени за тази специална педагогическа дейност. Самите две инспекторки в министерството не познават делото на предучилищното възпитание. Няма по-трудна възпитателна дейност от тази с деца от доучилищна възраст. Болшинството учителки са слабо подготвени, нито има кой да ги пази. Тяхното най-настойчиво искане е да бъдат ръководени от Министерството на просветата, за да получат едно действително педагогическо ръководство. Такова е и н-решението на Висшия учебен съвет.

Основните училища се издръжат от общините, но техният персонал се назначава и ръководи от Министерството на просветата. Сега, когато се слагат у нас основите на едно широко предучилищно възпитание, е особено необходимо неговата правна организация. Нека при разрешаване на училищни въпроси се движим единствено от интересите на учебното дело. При сегашното положение се явява дублиране на служби и назначения: инспекторат за предучилищно възпитание при Министерството на просветата — инспекторат и при Министерството на социалната политика. Министерството на просветата има три института за подготовка на детски учители — Министерството на социалната политика устройва също курсове за детски учители. Министерството на социалната политика строи само детски домове, а би могло в една сграда да се обхванат и детските градини, което значи икономия в строеж, прислуга и пр. Необходимо е нов закон за предучилищното възпитание, а дотогава — едно споразумение между двете министерства за разпределение на функциите по отношение на детските домове в интереса на учебното дело и на държавния бюджет.

Най-голям дял в бюджета на просветата заемат кредитите за университетите и политехниката в София, Пловдив, Варна. Те възлизат общо на сумата 902 милиона лева, от които 829.900.000 лв. се явяват увеличение по отношение миналогодишните кредити за същите тия училища. Сумите ще се изразходват главно за обзавеждане на новооткритите факултети, за да могат те да изпълняват добре задачите си. Откриването на два нови университета в провинцията е крупно дело на отечественофронтовската просветна политика и говори за демократизацията и на висшето образование. Разширението мрежата на нашите висши училища се налага от силно нарастващата нужда от ръководни кадри за нашето стопанство, развиващо се под знака и широките рамки на отечественофронтовската стопанска програма. Но крайно наложително е също да се подчертае, че огромният наплив от младежи за някои факултети — главно политехниката и медицинския факултет — далеч не отговаря на капацитета на нашите университетски сгради, кабинети, лаборатории, работилници, учебни помагала, даже и след създаването на някои факултети в провинцията.

Ето защо един труден и същевременно голям обществен въпрос се явява необходимостта от ограничение достъпа до тия два факултета. Съществуващата вече обстановка в някои факултети се отразява крайно зле върху университетските занимания, а от тук и върху подготовката на бъдещите строители-специалисти. Държавата няма никакъв интерес да създава полуподготвени кадри за нуждите на стопанството, на просветно-културните учреждения и административната. Трябва да се тури край на досегашната система, висшето образование да бъде привилегия за синовете и дъщерите на заможните семейства. Трябва да се направи всичко, да получат висше образование преди всичко даровитите и преданите на своя народ младежи.

Бюджетарната комисия се занимава също и с тежките условия, при които живеят и работят голяма част от нашите студенти. Броят на студентите след 9 септември нараства от 13.000 на 45.000. В по-голямата си част това са синове и дъщери на бедни родители, които следват с оскъдни средства, живеят по няколко души в стаи, обикновено без отопление, и получават слаба храна в университетските столове. Университетската управа съобщава за

масово туберкуларие между студентството и понастоящем се вижда принудена да закупи специален санаториум за заболелите студенти.

Зле са студентите и в други страни. Но там държавата им се дръжва по-щедро на помощ. В Югославия 50% от студентите получават безплатно храна в студентските менизи, издръжани от Министерството на просветата. В Букурещ 2.500 студенти живеят в общестия. У нас имаме само общежитието на името на Евстати Гешев със сто легла. След 9 септември Министерският съвет отпуска известна помощ за подсилване храната на студентите — по 25 лв. на лице дневно, но впоследствие този кредит не бе възобновен. Бюджетарната комисия реши да се отпуснат 40 милиона лева за подобрене храната на студентите в университетските столове за цялата страна. По предложение на министъра на финансите сумата ще се предвиди в бюджета на Министерството на финансите, като ще отпусне на ОНСЧ през „Ведомо“.

За пръв път в бюджета на просветата се предвиждат суми за училищата на инородните малцинства — турско, еврейско, арменско, съответно по 60 милиона, 12 милиона и 2 милиона лева, или общо сумата 74 милиона лева. Висшият учебен съвет взе решение частните малцинствени училища да станат държавни. С отпуснатия кредит се пристъпва към осъществяване на това решение. Фашистките правителства се дезинтересираха или даже съзнателно ограничаваха просветата на инородните малцинства. В резултат на тази реакционна просветна политика турското малцинство, както и българо-мохамеданите изостаха извънредно много в просветно отношение. Отечествонофронтовската власт има всичкото желание и интерес, личите на прогресивната отечественофронтовската просвета да проникнат във всички краища на страната. С отпуснатия кредит за малцинствените училища отечественофронтовската държава подчертава своя демократичен характер, признавайки на дело равноправието на всички български граждани без разлика на народност, на раса и на вероизповедание. Предвидената сума е недостатъчна, за да се поеме изцяло издръжката на тия училища, но тя е едно сериозно начало, и може би от началото на идущата година ние ще можем напълно да поемем издръжката и на малцинствените училища.

Г-да народни представители! От краткия преглед на основните пера на поставения на разглеждане бюджетпроект на просветата за 1946 година се вижда ясно, че се касае за един нов тип просветен бюджет, коренно различен от просветните бюджети на фашистките правителства. Това проличава в голямото увеличение на кредитите за просветата по отношение на миналогодишните, в големите суми, отделени за висшите училища, в грижите за учащата се младеж и особено за студентството, грижите за подобрене условията на работа в училищата, наченките за известно подобрене на материалните и трудови условия на учителя, които трябва да се допълнят с посочените мероприятия за подобрене снабдяването и жилищните условия на учителството, както и с определяне подобаващо място на учителската професия в изговаряните сега щатни таблици за държавните наемници. Прогресивният и демократичен характер на просветния бюджет проличава също и в кредита, предвиден за малцинствените училища.

Ето защо бюджетпроектът за просветата при днешните трудни обстоятелства трябва да се характеризира като един действително отечественофронтовски просветен бюджет. Затова и парламентарната група на Работническата партия ще го гласува така, както той се предлага от бюджетарната комисия. (Ръкоплескания)

Председателстващ Георги Трайков: Има думата народният представител г-н Стефан Каражостов.

Стефан Каражостов (с): (Посрещнат с ръкоплескания) Уважаеми г-жи и г-да народни представители! Трябва да признаем, че когато станаха разискванията по отговора на тронното слово, ние много малко говорихме за нашата просвета, за обучението и заниманията на нашата младеж. Ние почти нищо не сложихме и в отговора на тронното слово. Този въпрос беше бегло засегнат от някои от нашите народни представители, които говориха. В това отношение нашата парламентарна група, на социалистите, постави този въпрос чрез нашия другар Димитър Братанов, който даде основните насоки на разбирането ни за нашата просвета. — „Налага се, каза той, да се положат системни грижи, цялостно организиране на извънучилищното образование и възпитание чрез народни университети, вечерни и работнически, занаятчийски, земеделски и други училища и курсове, през радио, театри, кина, библиотеки, изложби и пр. Ние имаме, каза той, голям исторически опит в областта на народната просвета и сме един народ с доказано запазен стремеж към наука и култура. Отечествоният фронт трябва целест-образно и умело да организира тези просветни пориви на нашия народ и да открие и създаде нови трайни постижения за българската просвета и наука“.

И наистина, ако погледнем тази просвета, ние ще видим, че тя е все още в едно окаяно положение, в което ни я завещаха фашистите. А просветните въпроси, въпросите за възпитанието на нашата младеж са основни, защото, казваме някога Дантов, те са еднакво равни по сила с хляба, който е необходим на народа. Хляб и просвета — това са основните двигатели на всяко човешко общество.

Ние трябва да поставим с всичката сериозност въпросите за просветата на нашата младеж. Другарят Драмалиев ни цитира, че ние имаме 31,6% неграмотни. Като извадим от това число неграмотните деца до 7-годишна възраст, ние имаме 1.558.770 души неграмотни в този момент. А какво разбираме под „неграмотност“? Достатъчно е само да си нарисуваш името и да те смятат, че си грамотен.

У нас се говореше, особено при фашистките режими, че има преситеност от вишнети, нямало нужда от вишнети. Лекарите — които завчера извършиха още едно позорно дело, когато една група искаше да избере Гемето — се събраха някога на конгрес и решиха: „Да не се приемат в Университета медици, защото в България има много лекари.“ А в това време смъртността у нас беше голяма.

Тачо Даскалов (к): И не искат да ходят по селата.

Стефан Каракостов (с): И лекарите не искат да ходят по селата, както казва другарят Даскалов. В този момент 0.5 от цялото българско население, без децата, са вишнети. А това значи, че на всеки 200 души, от пеленачето до бабата, се пада един вишнет. Фашизмът ни убеждаваше, че в България нямало нужда от вишнети! Защо правеше това фашизмът? Правеше го, защото желаше, българският народ да тъне в тъма, да бъде без просвета, да да може по-лесно да се изсмукват неговите жизнени сокове и да бъдат продавани по-лесно на немския фашизъм. Ние имаме министри на просветата като Цанков — това е достатъчно да подметне какво значи. Ние имаме министри като Филов и неговия наследник Йоцов. Всички те организирано нанасяха поражение върху българската младеж. Първото и основно поражение, което те нанесоха, беше: да се убие в българската младеж съзнанието, че българският народ е славянски, за да може по-лесно да се кхърли тая младеж на страната на немците. И не е ли днес смешно — някогаш беше много печално, когато четяхме във вестниците, че дошел немският министър на просветата като гост на нашето правителство и ни убеждаваха: „Вие българите говорите на чужд език, нямате нужда от славянска азбука“. Филов при една среща с цар Борис, един ден само преди вероломното нападение срещу Съветския съюз, пишеше в своя дневник: „Хитлер смята, че ние трябва да сменим нашата славянска азбука, за да намалим руското влияние у нас“. Ето къде беше насоката на фашизма в нашето образование.

Йоцов отиде още по-далеч: той публично забрани, г-да народни представители и народни представители, да се изучава в гимназиите за Гогол, за Пушкин, за Лермонтов, за Шилер, защото искаше да унищожи широкия поглед на нашата младеж, който разкриваше европейската и особено богатата руска литература. Йоцов искаше да се убие и борческия характер на нашата младеж. Ние му бяхме студенти и го познавахме добре: той вървеше с нас, но до един момент, а след това ни измени, не само ни измени, а извърши и предателство: забрани да се говори в гимназиите за Ботев, за Левски, за Каравелов. — „Говорете, казва, за нашите възрожденци, просветители, но да не говорите за революционерите, защото по този начин ще направите българската младеж да избяга при партизаните.“ Но българската младеж достатъчно дълбоко носеше в сърцето си и Ботева, и Левски, за да отиде и развее знамето на свободата, а не да отиде при тези, които продадоха българския народ на немците. (Ръкоплескания)

Г-да народни представители! Изобщо фашистите имаха една много дълбока просветна политика. Ние все още не можем да се похвалим с такава политика. Те я провеждаха умело, организирано, а ние сякаш оставяхме нещата да протичат под собствената си тежест. Затуй ние в известни области на нашата просвета можем да констатираме някои слабости.

9 септември ликвидира веднаж завинаги е тая срамна политика на унищожение на истинския свободен дух, на пробуждането на истинско знание у нашата младеж. Ние имаме декларацията на Отечествения фронт от месец август, от оня момент, когато Отечественият фронт беше в нелегалност. 14-та точка от тая декларация казваше: „широка и евтина просвета на народните маси, преустройство на цялата образователна система на демократическа основа“. Този пункт легна и в програмата на правителството от 17 септември 1944 г. Аз няма да ви я цитирам, ние я знаете. Какво обаче направихме? Ние все още има много да правим. Това ще видите от данните, които ще ви изнеса.

Отечественият фронт чрез Висшия учебен съвет се изказа в полза на предучилищното образование. По бюджета за 1945 г. детските градини са 418, а по бюджета за 1946 г. са 500 — увеличени са с 82. Това показва, че нашите деца са изоставени на улицата в града или на селските мегдани. От децата на България в предучилищна възраст само около 15.000 са посещавали детските градини. През учебната 1944/1945 г. в първо отделение е имало 150.000 деца, а в детските градини — 15.000, или само 10% са обхванати от детските градини. Затова ние трябва да обърнем по-голямо внимание на детските градини, като важно обществено и политическо дело на отечественофронтовска България.

Нашето разрушено стопанство трябва да се възстанови и преустрои, а това значи, че селските и работническите деца трябва да има къде да бъдат оставени от техните майки, от техните бащи, заангажирани в производството. Затова аз смятам, че ако не в тая годишния бюджет, то догодина ние трябва да поставим сериозно въпроса за разрастването на предучилищното образование. Не може само 10% от децата в предучилищната възраст да бъдат обхванати, тогава когато предучилищното образование е една от основните насоки за бъдещото основно образование.

Основното образование до преди 9 септември беше задължително до 14-годишна, а след 9 септември — до 15-годишна възраст. Въпреки това обаче нашето основно образование все още не дава необходимите резултати. Бедността и неграмотността са двата основни белега, които думат нашите деца. Нашето първоначално и прогимназиално училище все още не може да обхване всичките деца на народа. През 1944/1945 учебна година са били записани 831.202 деца в основните училища, а в края на учебната година са оста-

нали само 791.587, или 39.615 деца са отпаднали, напуснали са задължителното по закон образование. Коя е причината за това? Причината е само сиромашията и неевекството. Ние лесно бихме се справили с числото 39.615 напуснали деца, ако нямаше още едно друго число — 58.571 съвсем необхванати деца, които никога не са стъпвали в училище. Коя е причината? Инспекторите ни я дават поради далечно разстояние — 17.179 деца; поради неграмотни родители — 11.935; а неграмотни родители, това значи бедни родители; поради явна бедност — 9.035; поради болест — 1.083; поради аномалност — 755.

Ако проследим колко деца постъпват в първоначалното училище и колко отиват в прогимназията, ще се ужасим. В Бургаска област от 56.340 деца, постъпили в първоначално училище, в прогимназията са отишли 25.628. Изобщо половината от постъпилите в първоначално училище деца отиват в прогимназията.

Аз имам данни за всички области, обаче ще ги прескоча. Целта на нашето основно образование е, училищата да развие всестранно душевно и телесно децата в дух на прогресивни идеи, да им даде системни и закръглени научни знания, очистени от шовинистични и всякакви други реакционни елементи, да полага широк общообразователна система за по-нататъшно общо и специално образование, съгласно изменението на закона от 7 декември.

Обаче ние сме свидетели на нещо интересно. Висшият учебен съвет решава, в нашите първоначални училища да не се изучава вероучение. Това се прие с закона от 10 юни т. г., и вероучение не се изучава. Въпреки това обаче Министерският съвет е вземал едно решение да се изучава вероучение. Това решение няма сила, и аз смятам, че българското училище може да бъде само храм на науката, но не и на схоластиката. Ние не сме против религията. Историата на нашата църква, ролята на нашата църква изобщо ние я изучаваме в часа по история, но вероучение не може да се изучава, тъй както не се изучава в Америка, тъй както не се изучава в никоя страна с напреднала култура. (Ръкоплескания)

Най-после, когато говорим за нашето основно образование, трябва да констатираме онова, което каза Висшият учебен съвет — че подготовката на нашите основни учители все още е твърде незадоволителна. Имам вече сериозни указания за постоянното повишение равнището на тяхната професионална подготовка. Ето защо крайно необходимо е да се вземат бързи и всестранни мерки за повишаване научната педагогическа подготовка на учителите и едновременно с това да се дадат и подготвени училищни инспектори. От 150 околийски училищни инспектори надали ще намерим 10 души с необходимата професионална подготовка. Това положение не трябва да се търпи, то трябва да се измени в отечествено-фронтовски смисъл, като се запази да влизат известен процент добре подготвени учители от повече политически партии.

Аз няма да говоря повече за нашето основно образование, защото вярвам, че нашият другар Иван Кръстев утре ще постави тия въпроси по-основно.

Средното образование, г-да народни представители и представители, е също така все още незадоволително. Ние имаме 250 гимназии, от които 90 селски. Гимназията има задача да развие всестранно способностите на юношата и да го подготви не само за живота, но и за Университета. Обаче има да направим печални констатации. В 250-те гимназии, които малко безразборно от кризиса демократията ги създадохме след 9 септември, се стигна до смешното положение да имаме от 4.753 учители само 2.056 редовни — половината учители са нередовни. Има не само нередовни гимназиални учители, които са 1.100, но има и нередовни прогимназиални учители в гимназиите. А имаме и нередовни първоначални учители. Какво значи това? Това значи, осмисляйки да го турим да преподава в гимназията! Това е криво разбрана демократия за бързо възникване на гимназии. Ние трябва да си подготвим учебен кадър и тогава да го пратим в гимназиите; тогава можем да създаваме във всяко селище гимназия и да изпращаме учители; но докато нямаме подготвен кадър, това значи да създадем полуинтелигентия, негодна за нищо.

Не по-добра е картината и за професионалната подготовка на българския учител. С мизерна заплата от 5.000—6.000 лв. българският учител не може да си купи книги, не може да следи развитието на науката, не може да задоволи културните си нужди на един средист, на един вишнет. И тази е именно основната причина, способните хора да бягат от гимназиите, да не искат да стават учители, защото малко им плащат, малко им се дава; когато пък бездарниците и шмекерите, търговците и спекулантите печелят и трупат пари, българският учител няма често пъти пари да отиде на театър! Аз си спомням хубавата карикатура на Чудовири за това, какво представлява българският учител. Той казваше: „Когато отива в града, гледи си панталоните с чайник и събува цървулите на края на града, за да влезе със скъсени обувки в града“. Това окаяно положение на българския учител не бива да бъде търпено.

Положението с нашите ученици. Висшият учебен съвет констатира, че фашистката диктатура в България, наред с вредите, които нанесе на стопанството, задържаше едновременно и развитието на българското учебно дело. Ето защо ние трябва планово да обърнем внимание върху положението на нашите ученици. Има цели легионерски класове в гимназиите, които разпространяват по 500 броя от „Зеленото знаме“. Какво значи това? Никой тия ученици не са били земеделци, никога не са имали понятие от иденте на Земеделския съюз, но днес разпространяват „Зеленото знаме“, защото фашизмът е здраво загнезден в тях и дори те плащат данък на известен идеализъм.

Д-р Васил Ханджиев (з): И учителите им са сигурно редовни учители?

Стефан Каракостов (с): Изглежда, че е така, защото от редовните учители имаше един процент, който плащаше данък на професор Консулов.

През учебната 1944/1945 г. са записани 158 928 ученици, но през течение на учебната година 31 000 са отпаднали, напуснали са. Това показва, че учениците напускат училище, не само защото са бедни, но и защото нямат достатъчно способности да учат. За това ние трябва да обърнем внимание и върху професионалното образование, за което ви говорих и другарят Драмалиев.

Въпросът с нашите ученици е сериозен. Ние имаме едно лошо положение тая година. Вас ви е известно, че Висшият учебен съвет реши за IV и V клас да се приложи новата съкратена учебна програма и да се въведе четиригодишният курс. Какво обаче излезе? Невъзможно по какви причини. Министерският съвет решава това да важи не само за IV и V клас, но и за VI, VII и VIII клас. И тази година вместо да свършат 10 000 абитуриенти, ще свършат 47 000 души. Какво ще ги правим тия 47 000 души? Университетът ще приеме 7 000 души. Аз смятам, че Министерският съвет много прибрзано реши да съкрати VIII клас и да пусне тия ученици на улицата. Това са младежи, които през цялото тригодишно на войната нямаша абсолютно никакви редовни занимания.

Когато поставям въпроса за нашето средно училище, едновременно трябва да обърна внимание и на вечерните гимназии, където ще се възпитават и ще се учи работническата и селската младеж. В бюджета са предвидени много малко средства за тия вечерни училища. Трябва и тяхното положение да бъде уредено. Аз смятам, че трябва да се предвидят ония 8 милиона, които иска Съюзът на работниците по просветата, за да можем да стабилизираме вечерните училища.

Положението на нашия Университет е все още лошо, все още в нашия Университет се преподава не наука, а полунука. Всяка година ректорът на Университета казва: „Няма бюджет, няма бюджет“, защото с 40% бил съкращаван исканият бюджет за Университета. А какво значи това? Това значи заприщване пътя на нашата младеж към Университета. Спомням си като студент — тук има редица младежки дейци, Живко Митов и други, които знаят — безкрайните комитети на кандидат-студентите. С каква болка, с каква скръб си отиваха златни младежи, защото вратите на Университета бяха затворени. Това страшно положение трябва веднаж завинаги да падне. Nuncius clausus не може да ни място в един отечественофронтовски Университет. (Ръкоплескание) Дайте, г-да народни представители, достъп, широк достъп на нашата младеж в Университета. В това отношение аз съм щастлив да ви прочета една мисъл от нашия учител Асен Златаров, който в дните на фашизма се провикна: „Суровите нужди на живота тласкат нашата младеж към Университета. Да й заприщваме пътя, то значи културно самоубийство, значи да създадем лумпени, полунтелигенция, която ще увеличи безпътната и общественото разделение. Аз мисля, казва той, че не само културно надължение е, а и държавна необходимост е да се отговори на наплива на младежта към Университета с неспъване възможността за учене на висшата наука. Нашият материално беден народ може да има само едно богатство — просветата, нека не му го откъсваме. Но питам: какво да правим после тези вишестипни? Напротив, общественият живот крещи за таква, но трябва тук реформи, и то не с полумерки, каквито ние вършим днес, а с замаха да хора, които разбират повелите на новото време. Ако за административните служители, за приставите и началниците, ако за голяма група служби из канцелариите се постави ценз висше образование, ще се почувствува недостиг от таква хора. Ако се върви, казва той, към пролетаризиране, то няма не е за предпочитане един просветен пред един невежествен пролетариат? Аз смятам, че ние трябва да дадем широк достъп на нашата младеж до Университета. Едновременно с това обаче Университетът трябва сериозно да проведе една правилна политика при приемането на студентите. Не може в историко-филологическия факултет да се приемат 1 600 души, в физико-математическия 1 000 души, в юридическия — 200 души, а в ветеринарно-медицинския 393. Нас ни трябва ветеринарни лекари, нас ни трябва агрономи, нас ни трябва специалисти за онова стопанство, което ние днес създаваме. Тази политика Университетът трябва да осъществява.

Едновременно с това обаче, за да може нашата младеж да бъде добре подготвена, да има научни основи, ние трябва да прочистим нашия Университет. Професор Филов бележи в дневника си за нашите професори: „Нашият професори, които бяха в Лайпциг на германско-българската академическа среща, толкоз са се подмазали на германците и толкоз са се показали по-големи хитлеристи и от самите хитлеристи, че на самите германци това направило лошо впечатление“. Кои бяха тези г-да професори? Ето ги във в. „Зора“, усмихнати на столничната гара на път за Лайпциг. Същите тези професори, които виждате тук (Сочи снимка от в. „Зора“) и от които Филов се възмущава, днес управляват нашия Университет и дават насока на нашето образование.

Някой от земеделците: Прочетете ги.

Стефан Каракостов (с): Може да се засегне някой. — Прочистянето на нашия Университет е необходимо. Имаше един г-н проф. Иранов, за когото Филов пише в дневника си: „Царят ни съобщил, че фон Лист се съгласил да го изпрати в Солун за връзка с германското командване“. Този професор беше уволнен като фашист и същият този професор днес е върнат в Университета.

Някой от земеделците: Кой го е върнал?

Стефан Каракостов (с): Ще ви кажа кой го е върнал. — За него проф. Филов бележи в дневника си: „Същият е дошел

наскоро и ми разправя интересни неща. Той е взел редовно участие в урежданите при главното командване събрания с специалисти, на които са обсъждани разни въпроси.“ Той беше изгонен от Университета и сега го върнаха. Нашите студенти го изхвърлиха. Той обаче се затвори в Университета, взема 10 души студенти опозиционери и предава на тях. Отечествонофронтовските студенти казват: „Защо се гаврите? Кога ще го изпъдните? Ако не го изпъдните, ние ще го изпъдним.“ А ние, в Народното събрание, не поставяме въпрос за този човек, който е върнат от министъра на народното просвещение в Университета. Едновременно с това Михаил Димитров, който 25 години бе тормозен като антифашист, защото изобличи проф. Димитър Моллов, заедно от каза да даде подкрепа за изучавания върху Ботева, седя асистент и днес този човек — аз не зная дали е тук, не виждам побелялати му глава — е поставен в унищително положение, след като е бил в Париж и са му ръкоплекса световни учения по философия и са му изказвали възторга си съветски учени, да бъде рецензиран от неговите ученици, които той е учил, и да бъде подиграван по един жесток начин. Той казва: „Не, аз съм дълбоко обиден.“ На 9 септември учени като Михаил Димитров трябва да намерят първо място в нашия Университет. (Ръкоплескание) През 1934 г., след 19 май непосредствено, се извърши една голяма пакост — закри се катедрата по славянска етнография, основната наука на славистиката, на историята и географията. И когато днес ние искаме от нашите професори да възстановят, някои от тези професори казват: „Защо ви е потребна етнография сега? А днес се разглежда въпросът за Триест, славянски ли е или не, и нашите професори по етнография мълчат, когато много добре знаят какво са писали и на кого принадлежи Триест. Но те се страхуват да вземат отношение научно, обективно и да подпомогнат политическите домогвания и правилното разрешение на един национален въпрос на братска Югославия. Те мълчат и не се изказват. Защо мълчат? Едновременно с това, когато мълчат, ние можем да изкараме техни статии и да им кажем: ето какво сте писали! „Софийският университет, пише един в „Македонски преглед“ през 1934 г., който отвори широко вратите на прокулените ратници в науката на един близък и братски нам по език народ, спечели много от нещастieto, постигнало руските университети.“ Те смятат, че революцията през 1918—1919 г. е донесла нещастие за руската наука. И днес не се срамуват да срещат съветските учени, да им ръкоплекса и да се възхищават от тях. Едновременно с това пишат, че славяните не били единни, и се запитват: „Интересно как в Русия славяните са единни и са се обединили в отделни републики.“ И си отговарят: „Несъмнено, само бичът на Сталин е причината, поради която руските славяни още стоят единни в пределите на Русия.“

Власи Власковски (к): Още ли е професор?

Стефан Каракостов: Да, за съжаление, и е голям фактор.

Искате научно подготвена младеж, искате борческа младеж, и какво възпитание й дадохте? И днес карате тия професори да си кривят душата и да заблуждават тази младеж. Но българската антифашистка младеж няма да бъде излъгана, защото нашата студентска младеж, от цялата световна младеж, беше първата, която се вдигна в защита през 1939 г. на братска славянска Чехия, когато тя беше окупирана от немците. Аз вярвам, че тази младеж, която води епични борби, която даде жертви, като нашия незабравим другар Воденичарски, тази младеж ще се справи и ще заеме достойно лъжеучените, които се кривят днес в Софийския университет, шушукат и гледат какво пише „Зеленото знаме“ и дори имат куража да пишат в „Свободен народ“ и да продължават да заблуждават българския народ.

Министър д-р Михаил Геновски: Защо само в „Свободен народ“, а не и в „Зеленото знаме“?

Стефан Каракостов (с): Аз казах, и в „Зеленото знаме“, но ти не чу.

Министър д-р Михаил Геновски: Значи, учат се от „Зеленото знаме“ и редактират „Свободен народ“.

Стефан Каракостов (с): Сигурно „Зеленото знаме“ е по-умно от „Свободен народ“.

Днес се поставя въпросът, че имало опозиционни тенденции в нашата академична младеж. Това е един сериозен въпрос и добре трябва да се замислим над него.

До 1938 г. нашата младеж не беше задължена, преди да влезе в Университета, да отбие военната си служба. От 1939 г. или 1940 г. тя е задължена, от гимназията да отива в казармата. Войната задържа 4-5 поколения в казармата. Те излязоха чак сега. В това време редица младежи на заможни родители можаха да бъдат в Университета. И когато излязоха тези пет поколения от казармата, много малко се приеха в Университета. Приеха се главно заможните, които могат да плащат по 5 000 л. месечно за наем в София, както и да плащат скъпа храна. А нашите сиромашки селски младежи, нашите младежи синове на бедни работници и чиновници не можаха да дойдат в София. И днес нашето студентство има по-малко народен характер от когато и да било друг път. И чудно ли е тогава, че една част от тези младежи проявява про-тивонародни тенденции и все още поглежда към миналото с дълбока скръб?

Ние трябва да направим всичко възможно, с бюджета на Министерството на просветата да улесним нашата младеж да дойде в Университета да се учи, да дадем достъп преди всичко на нашата народна работническа и селска младеж, защото от тия машини

синове, които сега са в Университета, българският народ не може нищо добро да види.

За Музикалната академия има много малко да кажа. Нашата Музикална академия е един институт добре развит и правилно поставен вече. Тя иска от нас, г-да народни представители, много малко — да увеличат бюджета и със седем редовни гимназични учители, които в този момент са командирани от разни гимназии в помощ. Нека извършим — ако искате го наречете така — едно благодеяние, да подкрепим нашата музикална младеж, като ѝ дадем 7 преподаватели в повече от предвидените. Най-сетне това са 7 малки заплати, на скромни гимназични учители. Не ги отказвайте!

И нашата Академия на науките не е, за съжаление, в по-доброто положение, отколкото Университета. И там работите вървят трудно. И там владее старият дух на Филов. Някога Академията избираше своя секретар на общото си събрание. Филов обаче с един престъпен закон отмени това и каза: „Ще избирате трима, а пък аз ще ви посоча кой от тях ще бъде“. И днес секретар на Академията на науките е този, който Филов посочи — един нитчезенец, за когото Тодор Павлов, народният регент, в своята книга „Критика и критики“ пише, че върви по пътищата на лияната философска спекулация и лично фанатично преклонение пред крупни антисоциални, антикултурни, античовешки личности. Той не ги нарича фашисти, защото тогава имаше цензура. И този човек продължава да бъде още в академията. И казвам сега: дайте на Академията на науките бюджет; дайте на Университета бюджет, за да крените там професори от шаба на Хитлер, от германското главно командване, като професор Яранов. За такива професори и учени ръката си аз няма да вдигна, защото то значи да им се дадат пари да вършат една престъпна политика срещу българския народ.

Власи Власковски (к): Много право.

Стефан Каракостов (с): Нашата Академия на науките трябва да се реорганизира.

Дойдоха съветските учени. Срещнахме се с тях. Разпратят хората такива работи, които на нас звучат като фантазия. Нашата Академия на науките се състои от 48 члена. Печатат си те, издават си, получават си хонорари — никой нищо не знае за тях. Българският народ дори не знае, че имаме такава академия.

Нашата Академия на науките и изкуствата трябва да се разпадне на отделни институти, за да погълне всички научни работници и да извърши основни преобразования в нашата историческа, литературна и обществена мисъл.

Титко Черноколев (к): Нови членове на академията!

Стефан Каракостов (с): „Нови членове на академията“, казва Титко Черноколев. Да, но когато правих конференция с някои от г-да професорите, за да се подготвя и да дойда тук, като им казах: докога ще бъдете такава тежа от 48 души, те казаха: „Не повишават този въпрос, няма научни работници“. А не е ли смешно, че биографията на Ботев я написа Захари Стоянов, един овчар, а 50 години вече имаме българска академия и нито един професор не е написал нито един ред за Ботева? (Възгласи „Позор!“)

Съгласно чл. 2 от закона за нашата Академия на науките тя трябва да се занимава, първо, с издването на речник на българския език и, второ, да издаде, проучи и обясни изворите на българската история. Това нещо отдавна не се прави. Направили го първите поколения учени, в които гореше пламъкът на народничеството. Оттогава досега техният прах се е стопил в софийските гробища, а нашите учени се чудят кого да надхитрят и кого да изгледат от Университета, на кого да отнемат възможността да направят нещо повече, за да не блесне пред тях. Аз смятам, че отечественофронтовското Народно събрание не бива да ги остави да вървят по този път, то трябва да дръпне всекиго за ушите.

Ако имам нещо тук да ви кажа от името на нашите сериозни учени, това е голямата им молба към вас. Работи се от известно време речник на български език. Този речник не бива да остане в това положение, да се работи само от няколко души. Там трябва да се изират нов, подготвени кадри. Обаче са необходими и средства. И ако ние се чудим на това, че в Съветска Русия руският народ е събрал своето езиково богатство в чудния речник на Ушakov, аз смятам, че ние трябва скоро да имаме един речник на български език. Идва чужденци и казват: „Дайте си речника да видим на какъв език приказвате“. Но ние нямаме речник. Това, което е направил Найденов Геров преди 50 години, изглежда за нас, хората на XX век, непостижима мечта. А едновременно с това братските руски професори ни подариха снимки на всички документи за Кирил и Методий и тяхната дейност, 1500 снимки, едно чудно богатство за нашата наука, седят в академията и не могат да се издадат. Седят и други документи на гръцки и латински език. Сега ще дойде една руска археологическа мисия и ще работи с нашите учени. Нашите учени обаче казват: „Нямаме пари, срам ни е да се явим при тях; ние ще отидем да правим разкопки в Русия, за да се търсят български паметници. Трябва да се предвидат пари, а в нашия бюджет няма нищо“. Трябва да се срамям пред чужденците, че сме уж прогресивна власт, уж народна власт, а най-елементарни работи не са предвидени за нашата наука.

Списанието на Българската академия на науките отдавна не е излизало — не излиза. И нашите прогресивни учени, които изскочиха на 9 септември и искат да поставят основни въпроси на нашата наука, няма къде да печатат.

Едновременно с това нашата Академия на науките трябва да се разпадне на институти. Тя трябва да има институт за български речник, институт за българска литература, институт за народна наука, институт за история, археология и изкуство, институт за

славянознание, институт за балканознание. Ние сме балканска страна и можем да говорим за немците какво направили, а не знаем какво става в Гърция, какво е положението в Албания, какво е положението в Турция. Тези въпроси трябва да бъдат поставени и разгледани от нашите учени.

Академията има философско-обществен клон. Много философски въпроси постави 9 септември, много философски научни работници бяха потискани из затворите до 9 септември — дайте им днес възможност да работят в Академията на науките! Стопански въпроси, социална наука — всичко това трябва да намери място в нашата Академия на науките.

Положението с нашата Народна библиотека е трагично не, ужасяващо трагично. Книгите бяха изоставени под огъня на бомбардировките. Загина целият отдел на нашия периодичен печат под една бомба. Други книги ги хвърлиха в мазето на Народната банка и там гният, там изгнива нашето духовно богатство, там гният нашите книги. Вече имаме 150 години печатна книга, но днес нито един наш учен не може да работи, защото една книга не може да се намери.

На всичко отгоре се извърши една несправедливост — придоха Народната библиотека към Министерството на информацията и изкуствата. Какво ли изкуство и каква ли информация има в Народната библиотека? Тя е един научен институт и нейното място е само при Министерството на просветата, където са Академията на науките и Университетът. (Ръкоплескания) Защо се вършат такива комедии? Кой накара министъра на просветата да прехвърли музеите и читалищата пак към Министерството на информацията? Ами че нашите музеи бяха създадени от нашите учители, а днес ги виждаме в бюджета на Министерството на информацията и изкуствата. Нашите музеи са направени от предани учители. С какви кадри ще ги крепи Министерството на информацията? Час по-скоро да се върнат към Министерството на просветата!

Трябва да създадем закон за нашия национален архив. Известно ли ви е, г-да народни представители, че архивът на Ботев, архивът на Левски, архивът на Раковски лежат под праха, прескачени от мишките, в мазето на Народната библиотека и нашата младеж няма достъп до тях? Това не е ли скандално? Ако фашизмът е търпял това, ние не трябва нито секунда повече да го търпим, защото имаме голяма признателност и към Ботев, и към Левски, и към Раковски, защото те са нашият национален капитал, защото с тяхното име умираха партизаните в Балкана.

Професионалното образование — ето един голям въпрос, който много малко е засенен в бюджета. Оканват много младежи от гимназиите, а няма къде да отидат. Ако се открие някъде професионално училище, отиват там, а ако след това се открие и гимназия, избягват в гимназията. Явно е, че нашето професионално образование трябва да се стабилизира, трябва да погълне големия поток от българската младеж, особено работническата младеж, за да ѝ даде здрави знания, необходими за голямото строителство, което предстои на Отечествения фронт.

За чуждите училища, за учителските институти има също така много да се каже, но аз смятам, че е достатъчно да се вземат пред вид решенията на Висшия учебен съвет. Въобще нашата държава не трябва да допуска в бъдеще у нас чужди училища. Немското училище беше сборище на агенти, които посрещнаха немските войски и ги развеждаха из цялата страна. Немското училище беше агентура, откъдето немският фашизъм черпеше своите адепти. Ако има нужда от чужди училища за нашите малцинства — турци, гърци, арменци — тия училища трябва да бъдат само държавни и под държавен контрол, като се даде възможност, разбира се, на малцинствата свободно, безпрепятствено да поставят своите национални въпроси и развиват своите особености. Едно временно с това трябва да ги измъкнем от охолостиката, която все особено в турските училища, и им дадем истинска народна просвета, истинска народна култура, за която ще ни бъдат благодарни — култура, равна с тая на децата на българския народ.

Ако има някои нередности в нашето образование, бързам да ви кажа, че те изхождат преди всичко от това, че още нямаме истинско отечественофронтовски организирано Министерство на народното просвещение.

Един народен представител: Да, това е право.

Стефан Каракостов (с): Не бързай, другарю, да се възхищаваш. Право е, но трябва да ни боли. Положението е повече от окаяно.

Да почнем от главния секретар. Да оставим настрана, че първият министър на народното просвещение се занимаваше със стопанските науки. Вторият министър пък не успя да влезе в министерството и остана да се върши работата кой както съвърне — както може. Главният секретар няма абсолютно никаква професионална подготовка. Моите почитания към него. Може да е добър във всяка област или като кавалерийски подполковник, обаче от нашето народно просвещение нищо не разбира този човек. (Смях) Когато му докладват за изхвърлянето от музеи на Министерството на народното просвещение картини за 20.000.000 лв. — картините на Мърквичка, на Митов — той казва: „Какво правят? Какво става с тия картини?“ Казват му, че Жилищният съд е изхвърлил тези картини на улицата, по стълбищата, за да настани един пол да живее в музеи. „Е, че какво, казва, ни е изтрябвал толкова много музеи сега?“ Съдете само от тая случка. (Смях) Той не знае какво значи „българска просвета“ и „просветни прозблими“. Той е оставил нещата да протечат под собствената си тежест. Той сега с двама души — директора на висшето образование и началника на средното образование — управлява Министерството.

Отидох в министерството и потърсих наши другари-социалисти да ги видя. — Намерих един единствен. — Какво става тук? Ха-ха-

нал се човекът за главата. Средних други и от Работническата партия, и от земеделците. Всички се хванали за главата и казват: „Кога ще се отправят най-после това министерство? Докога ще продължава това тежко положение?“ Нито секунда не може повече да продължава. Ако ние си затваряме очите, разсъждаваме със съдбата на българската владеж. Въпросът е много сериозен и съвсем, че нашето правителство е длъжно да погледне по-сериозно на този въпрос, да надникне да види какво става в Министерството на народното просвещение.

Назначен е главен инспектор по български език човек — няма да му спомена името, моите почитания към него — който никога не е бил учител. Надали има и държавен изпит, а е назначен за главен инспектор по български език. Има закон: 10 години ще учителствуваш, инспекторският съвет ще те удостои с внимание и ще бъдеш назначен за главен инспектор. Нима нямаше подготвени отечественофронтови, че трябваше той да бъде назначен там? Аз отивам при него. Намирам в една папка негов ръкопис. Главен инспектор по български език е, написал 20 думи и в тях 5 правописни грешки! И той ще учи българската младеж на български език! Може да е педантизъм, но е нужно да знае български правопис.

Един народен представител: Кога е назначен?

Стефан Каракозов (с): След 9 септември.

Един народен представител: Кой го е назначил?

Стефан Каракозов (с): Който назначава.

Един народен представител: Той да е само, е захар да го храниш (Смях).

Стефан Каракозов (с): По-нататък. Административният съвет не се свиква. А защо стават такива назначения? Защото бившият министър на народното просвещение г-н Чолаков с една заповед разпуска инспекторския съвет, който се събира да сподели впечатленията си от обиколките из страната, дава насоки, удостоверява с внимание по-способните. Сега в министерството няма инспекторски съвет, всеки си върши своята работа, и нещата вървят все по-надолу и по-надолу.

Един народен представител: На зла.

Един от земеделците: Там има отявлени гометовисти началници на отделения.

Стефан Каракозов (с): Да, заварих такива, които просто не псуват.

Един народен представител: И белогвардейци има.

Стефан Каракозов (с): И за тях ще кажа нещо.

Един от земеделците: За „зелените“ кажи нещо.

Стефан Каракозов (с): Заварих ги като четат „Зеленото знаме“ на масата. И което е още по-важно, то е, че много други не заварих. В разстояние на 15 дни не можах да намеря много чиновници. Чукам на вратата на един — няма го. Питам разсилния: Къде е? Разсилният ми казва: „В къщи е, пише учебник“. Отпуска има ли? „Няма отпуск, но пише учебник“. Търся друг, и него го няма. Питам: Ами този къде е? „Той не е идвал от един месец“. Търся друг. „И този не е идвал от 15 дни“. Там няма министър, който да ги контролира!

А когато надникнах в Държавното издателство, косата ми се изправи нагоре. В Държавното издателство, което ние създадохме след 9 септември и му възлагахме големи надежди, да даде учебници на нашата младеж, нещата са обърнати с главата надолу. Там има 200 души персонал, докато в големи столични издателства, като това на Работническата партия, най-голямото, се работи с 40—50 души. В Държавното издателство са 200 души! Там всички са началници, всички управяват.

Йордан Пекарев (з): И няма кой да работи.

Един от земеделците: На Вас известна ли е анкетата, която се прави в това издателство?

Стефан Каракозов (с): Да, ето докладът на анкетата. Направени са редица грешки. Там е назначен за директор един човек абсолютно неподготвен за целта. Този човек не трябва повече да седи там — това е мнението на главата надолу. Защо седи там? Защо е назначен, щом не е бил годен за тази работа?

Назначен е за началник на отдела „Учебници и учебни помагала“ г-н Сергей Шишов от армията на Денишкин, адютант на някакъв полковник. Седнал той господин там и срича на развален български език. Питам го: Кой Ви е поставил тук? „Назначен съм“, казва. И този човек ръководи издаването на български учебници, по които ще учи българската младеж!

Титко Черноколев (х): Там имаше и един говорител по радио „Донау“. Още ли е там?

Стефан Каракозов (с): Да, той говорител по радио „Донау“ е още там! И не само че е там, но са му издали и една книга, ма-

кар че няма хартия за учебници — една книга, която не е нужна на никого.

Един народен представител: Коя е книгата?

Стефан Каракозов (с): „Техника на говора“, от Йордан Черказов, в която се цитират йогите — окултна наука има вътре (Смях).

Издателството не се е потружило да се снабди навреме и да си осигури хартия за отпечатване на учебниците.

Един народен представител: Я покажи анкетата.

Стефан Каракозов (с): Започват да печатат книги и какво се печатат? Печатат се ненужни работи. Издават се най-напред сметанки. Какъв фашизъм имаше в старите сметанки? Никакъв. Издадох се нови сметанки за първо отделение, а в същото време нашите ученици учат по старите учебници по история за цар Борис и разни други безобразия. Кое трябваше да се издаде най-напред? Дали сметанките или учебниците по история и по български език? Дали не трябваше да се издаде българска история вместо „Народна хореография“? Аз не я отричам и тя е необходимо, но това ли най-напред трябваше да се отпечата? И трябваше ли най-напред да се отпечата пет учебника по немски език, та да се свърши хартията за учебника по руски език и да нямат учениците учебник по руски?

Явно е, че всичко е с главата надолу. Много неща бих могъл да кажа по този въпрос.

Един народен представител: Умишлен саботаж е това.

Георги Лазаров (з): Не намирате ли, че трябва една парламентарна анкета?

Един от комунистите: Отделете дейността на двамата министри. През време на кой от двамата министри е станало това?

Стефан Каракозов (с): Не искам да засягам нито първия министър, нито втория.

Председателстващ Георги Трайков: (Звъни)

Стефан Каракозов (с): Не е въпрос, другарю, за министрите. Въпросът е за това, което става. Това ме интересува мене. Моето почитание към двамата министри.

Ради Найденов (з): Тук има грешка. Министърът казваше, че ще си подаде оставката, ако не останат тия началници, за които се говори.

Един народен представител: Кой министър?

Ради Найденов (з): Първият министър.

Стефан Каракозов (с): Оставиха нашите ученици без учебници. Ето, учебната година преваля, а нашите ученици нямат учебници, нямат и тетрадки. Срамна търговия стана с тетрадките. Издателството ги дава на частен склад да ги изработи. Частният склад получава средства срещу изработката им и си слага съгласно заповед № 315 20% печалба. Държавното издателство си слага още 20% — става 40%. Дават на книжарите още 20% — стават всички 60% припаднала цена.

Кръстю Славов (з): И викат „Долу черната борса!“

Георги Кулишев (зв): Тия въпроси повдигнахте ли ги в комисията по Министерството на народното просвещение? Обсъдихте ли ги там? Знаете ли ролята на Кодуков по тия въпроси? Знаете ли, че ако не беше Кодуков, щеше да бъде десеторно по-зле!

Стефан Каракозов (с): Не искам да обиждам никого.

Георги Кулишев (зв): Искам да имате сериозно отношение.

Стефан Каракозов (с): Може да искате парламентарна анкета, която да търси отговорностите. Аз ви казвам какво е положението.

Никой от комунистите: Парламентарна анкета

Някой от звенарите: От кога сте в комисията по просветата?

Стефан Каракозов (с): От 15 декември, откогато ме избрахте.

Същият от звенарите: А досега нито в едно заседание на комисията не сте повдигнали въпроса.

Председателстващ Георги Трайков: (Звъни)

Стефан Каракозов (с): Уважаеми г-да народни представители! Бюджетът, който ни предлага министърът на народното просвещение, е наистина един отечественофронтовски бюджет, но все пак трябва да видим, че в него още липсва мобилизираща сила на едно отечественофронтовско влияние. Едновременно с това трябва да кажа, че има редица отдели, които трябва да се съкратят. Сега имаме Министерство на информацията. За него ще говорим, ко-

гато дойде бюджетът му, но в това министерство има Дирекция за народната култура. Имаме отделно и Камара за народна култура. А и в Министерството на просветата има институт за народна култура.

Защо е всичко това? Нашият учител изнемогва, трябва да дадем помощ на бедната българска младеж, която трябва да се учи. Трябва да ѝ дадем помагала, да ѝ създадем възможности. Трябва да правим икономии във всички министерства, трябва да направим съкращения навсякъде, за да можем да дадем светлина и просвета на българската народна младеж. Не бива да вървим по този път, по който се е вървяло досега. (Ръкоплескания)

Българският учител също има нужда от подкрепа. Ние трябва да го подкрепим, да му дадем възможност да расте, да чете, да се самообразова, да обогатява своите знания. От българския учител и от българския професор зависи съдбата на нашия младеж. За възпитаване нашата народна младеж трябва да създадем здрави и подготвени учителски кадри. На нашата младеж трябва да се даде здрав научен мироглед, исторически поглед на нещата. На нашата младеж трябва да се даде всичко. А това значи да дадем и на нашия учител. Българският учител изпълни своя дълг. От моята избирателна колегия, от Бургаската колегия, излязоха достойни учители като Яна Лъскова и Никола Лъсков, които загинаха за свободата на България. На това учителство, което даде достойни лъсковци, трябва да дадем всичко. Ние трябва да подкрепим нашата младеж. Час по-скоро трябва да я подкрепим. Подкрепете българската младеж! Стабилизирайте час по-скоро Министер-

ството на народното просвещение! Направете го един гъвкав институт на народното образование. Подкрепете и извъншколската младеж — тая младеж, която е основният двигател на нашето производство. Дайте ѝ светлина, защото от нея зависи свободата, от нея зависи стопанският живот на отечественофронтиска България. (Ръкоплескания)

Председателстващ Георги Трайков: Председателството предлага да вдигнем заседанието, за да дадем възможност на другите оратори да се подготвят.

За утрешното заседание предлагам следния дневен ред:

1. Доклад на бюджетарната комисия по бюджетопроектите за разходите през 1946 г. на: а) Министерството на народното просвещение — продължение на разискванията; б) Министерството на народното здраве.

2. Първо четене на законопроекта за противопожарна защита.

3. Одобрение решенията на прощетарната комисия — протокол № 2.

4. Второ четене на законопроекта за трудовата поземлена собственост.

Който от г-да народните представители са съгласни с тоя дневен ред, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Закривам заседанието.

(Закрито в 17 ч. 50 м.)

Подпредседател: ГЕОРГИ ТРАЙКОВ

Секретари: { КОСТАДИН ТРЕНДАФИЛОВ
СТЕФАН СТЕФАНОВ

Напояници на Стенографското отделение: ДОНЧО ДУКОВ